

előkészítési technológia ma már ugrásszerű javulást hozott. A következő év-tizedben az új erdők telepítése fokozódik. A mezőgazdaság a dombvidéken és az Alföldön egyre nagyobb területeket ad át, mert azok mezőgazdasági hasznosítása nem gazdaságos. Így az előzetes becslések szerint a IV. ötéves terv 70 ezer ha-ját túlteljesítjük. Az új területek fajajmegválasztásában nincs problémánk, mert termőhelyértékelésük már megoldott. Az erdősítési technológiájuk gépesítése is kidolgozott, így a fokozódó munkaerőhiány a kivített kevésbé akadályozza. Tudomásul kell azonban vennünk, hogy ezek az új területek nem a nagy hozamú nemes nyárasok és lucfenyvesek termőhelyei. Ezekre az erodált, gyenge vízgazdálkodású termőhelyekre nagyrészt erdei- és feketefenyőt kell ültetnünk, amelyek növekedése nem lesz a közepesnél jobb, sőt gyakran inkább csak talajvédelmi erdők lesznek.

Az elkövetkező idők erdőfelújításának és erdőtelepítésének irányát a gazdaságosság fogja megszabni. Ebben az erdők osztályozása és az erdőművelési munkák elszámolási és finanszírozási rendje lesz a döntő. A termelés a gazdasági erdőkre koncentrálódik és ezek közül is azokra, amelyek viszonylag a legnagyobb hasznot hozzák. Az erdőfelújító számára ezek a kiváló termőhelyű területek tág lehetőséget biztosítanak az értéktermelő, nagy hozamú erdők kialakítására. Az új finanszírozási rend is ezt segíti elő. A nem gazdasági erdők kezelésének kialakítása minden tekintetben a jövő feladata. Ezekben fog érvényesülni elsősorban a természetvédelmi, üdülési, turisztikai, vadgazdálkodási jelleg. Ez jól átgondolva valóban így helyes, mert a tavaszi pompájú tisztásokkal tarkított molyhos tölgyes a kirándulók üdülését szolgálja és nem a fa-termesztést, hasonlóan a lekopott löszdombok feketefenyvesének is nagyobb szerepe van az erózió elleni védekezésben, mint a cellulózipar nyersanyagellátásában. Természetesen ezek felújítása, telepítése is feladat marad, aminek elvégzése a nem is olyan távoli jövőben nagyobb megbecsülést biztosít az erdésznek, mint a gazdasági erdők felújítása, mert egyre jobban előtérbe kerülő fontos társadalmi igényt elégít ki.

Д-р Яро З.: О БУДУЩЕМ ОБЛЕСЕНИЯ

Направление лесовозобновления и облесения в будущем определится экономичностью. Решающую роль будут играть в этом классификация лесов и система финансирования работ по лесоводству. Производство будет концентрироваться на хозяйственные леса и среди них на те, которые дают относительно самую высокую прибыль. Конечно, и впредь останутся задачи по ведению нехозяйственных лесов, в соответствии с другими, сопряженными с ними интересами.

Dr. Járó, Z.: THE FUTURE OF SILVICULTURE

Efficiency will be the main principle, which is to direct our reforestation and afforestation work in the future. The economic classification of the forests and the financial system of silvicultural operations will be decisive in this direction. Felling will be concentrated on productive forests, and even among them on those, the felling of which is the most remunerative. Naturally the maintainance of unproductive forests is to be continued, as well as they deserve according to their environmental effect.

Merre tart az erdőművelés?

D R. M A J E R A N T A L

Hozzászólás *dr. Csesznák Elemér*: „Az erdőművelés megváltozott helyzete gazdálkodásunk új rendszerében” című cikkéhez

Az erdőművelés természetes velejárója minden erdészeti ténykedésnek. A fahasználó vagy műszaki beosztásban levő, hivatása magaslatán álló erdőmérnök és erdész munkáját átszövi az erdőt felújító, ápoló, nevelő és védő tevékenység.

Ennek ellenére 1949-ig minden szervezetünkben hiányzott az erdőművelő. Kereshetjük ezt a felszabadulás előtti vagy utáni Földművelésügyi Minisztér-

rium, később MÁLLERD központi vagy igazgatási szerveiben vagy a termelést közvetlenül irányító erdőgazdálkodási vagy védkerületvezetői álláshelyeken. Volt szakember a fahasználati, anyagforgalmi, pénzügyi, építészeti, birtokpolitikai, esetleg erdőtelepítési vonalon, de nem volt erdőművelő. Az erdőművelés tehát olyan értelemben volt kiemelkedő ága az erdőgazdálkodásnak, hogy minden tevékenységet átszöött, minden érdekében történt, de önálló szervei vagy ügyintézői nem voltak. Az erdőgazdálkodó vagy üzemvezető terveit és tennivalóit a fahasználat, a kereskedelem és a műszak irányította, de az egész az erdőművelés uralta. Az erdőgazdaságok Erdőművelési Osztályán vagy a központi apparátusban ma sem az erdőműveléssel foglalkozó munkaerők száma dönt, mint ahogy az erdészetekben sem az erdőművelési előadó jelenléte vagy helyzete jelenti az erdőművelés súlyát, hanem az erdőgazdálkodás egészét átfogó szemlélet, amelynek csúcán nemcsak a mát látják, hanem a jövő fatermesztését és az erdők egyéb társadalmi rendeltetését biztosító erdőművelési elvek uralkodnak. Erdőművelési ismeretek nélkül nem vállalatvezető az igazgató, de nem állhat hivatása magaslatán az erdészetvezető és a védkerületvezető sem.

Ami az egyes erdőművelési eljárások felülvizsgálatát illeti, az állománynevelés és az erdőfelújítási vonatkozásokhoz külön-külön fűzők néhány megjegyzést.

Az állománynevelések terén valóban forradalmi változást várunk az erdők ökonómiai osztályozásának bevezetésétől. Ma azonban itt még nem tartunk. Nem a fatermesztési vonatkozások, hanem az ökonómiai tényezők szabhatják meg az erdőgazdálkodás hatékonyságát, s az erdők ökonómiai osztályozását. Tehát a fatermesztési vonatkozásokon kívül a hozamot, illetve a bevételt és a költségeket, illetve ráfordítást kell figyelembe venni. Ezek aránya a gazdasági mutató. Erdészeti szempontból előnyös, ha a termőhelyi értékeléssel, azaz az erdőtípussal, illetve célállománnyal összehangolhatók a gazdasági osztályok, mert ebben az esetben már szakmai előírások és pénzügyi normák is megadhatók.

Az állománynevelések egyszerűsítésével kapcsolatban lényeges annak hangsúlyozása, hogy a fiatalkori ápolások, elsősorban a sűrűségekben történő tisztítások egyszerűsítéséről, esetenként elhagyásáról csak akkor beszélhetünk, ha helyette, illetve előtte a fiatalos ápolását igen szakszerűen, gondosan úgy hajtjuk végre, hogy akár egy évtizedig is mellőzhető legyen a beavatkozás. Természetesen erdőkben a sarjak, a gyomfák, a mellékfajok visszaszorításával, ültetvényyszerű erdőkben és ültetvényekben a ritkább hálózatba történő telepítéssel segíthetünk.

A második időszak, amikor az állománynevelések hatékonyságát fokozhatjuk, az állományfejlődés rudas szakasza. Vékony rudasban még tisztítógázt (régén túlkoros tisztítást), vastag rudasban már kiválasztó gyéritést végzünk. Nemcsak a külföldi, de hazai kísérletek is igazolják, hogy az állományfejlődés során talán ez az egyedüli olyan időszak, amikor erős beavatkozással igen nagy növekedésgyorsulást idézhetünk elő. Pl. Sopron—Kovácsárok 42 éves lucfenyvesében 25,3 m³/ha, Ugod—Macskalikas 50 éves bükkösében 18,1 m³/ha folyónövedéket mértünk, ugyanakkor, amikor a fatermesztési táblák I. fatermesztési osztályú területen 12,2, illetve 8,8 m³/ha folyónövedéket tüntetnek fel.

Az elegység kérdése sokkal összetettebb, minthogy azt itt egy-két szóval le lehetne zárni. Vannak állományalkotó, többnyire árnytűrő fajok, amelyekre valóban állhat az elegyetlenségre való törekvés, de ez sem általános. Mert pl. több értékes és felkarolást érdemlő fafajunk csak egyben él, mint a

hegyjuhar, magaskőrös, madárcseresznye stb. A fényigényes fafajaink viszont természetüknél fogva általában elegyesek. Az elegyfa itt többnyire mellékfaj, s mint fontos törzsnevelő és talajárnyaló, talajvédő szerepel. Pl. a gyertyános-tölgyesek. Elegyesség kérdésében nem szerencsés dolog a finnekre hivatkozni, természeti adottságuk folytán alig él meg több faj az említett háromnál. Előnyös, ha „erdeink a termőhelyváltozások függvényében elegyesek”, de ez nem helyettesítheti a faállomány elegyességét, mert az elegyben szereplő mellékfafajok törzs- és talajvédelmi szerepét nem biztosítják.

A növedékfokozó gyéritések vágásérettség előtti utolsó beavatkozásait kívánatos volna elhagyni, úgy, hogy arra a lassan növényöző fajok esetén az utolsó 20 évben, a gyorsan növényöző fajok esetén az utolsó 10 évben ne kerüljön sor.

Valóban az erdőfelújítás során ütköznek leginkább össze az erdőművelés és a fahasználat érdekei. Az ellentétek feloldására a közeljövőben a legtöbb hegy- és dombvidéki erdőben az ember környezetvédelmére összefogó nemzetközi, társadalmi mozgalom nyújt segítséget és megoldást. Érdekes, hogy az első természetes felújítás bevezetése és leírása (*Hartig, 1791*) az erdőfenntartás érdekében, a tarvágásoknak a talajeróziót előidéző és klímalerontó szerepének kikapcsolása miatt történt. A ma társadalma is felismerte, hogy az erdő a legmagasabbrendű, természetes önszabályozásra képes és tartamos növénytársulás, és igen nagy szerepe van az ember megfelelő életfeltételeinek, helyes környezetének kialakításában.

Az erdőnek fent említett jóléti funkcióit általában két nagy csoportra bonthatjuk. Vizgazdálkodási és egészségvédelmi vonatkozásokról beszélünk. A hidrológiai kapcsolatok a víz körforgásának szabályozásából és lelassításából, a szennyezéstől való megóvásból és a talajerózió meggátolásából állnak. Míg az erdőknek az emberre vonatkozó higiénikus tulajdonságai közé a mikroklimajavítás, a levegőnek portól, szennytől való megtisztítása és a széndioxid-arány helyes biztosítása sorolható. Emellett az erdő pihenést, kitűnő üdülélehetőséget is nyújt, sőt szépségével szórakoztatja és gondolatokra készíti az embert, tehát kulturális szerepe is van.

Minden olyan erdőgazdasági eljárást, tarvágást, koncentrált vágást, kéméletlen közelítést stb., mely az erdőtakaró hosszabb ideig tartó megbontásával jár, a jövő embere igyekszik majd kikapcsolni és a természetes ökoszisztémát leginkább biztosító erdőfelújítási és állománynevelési módszerekkel kíván dolgozni. Ezek a módszerek többé-kevésbé közel állnak a természeteshez, az erdőfelújítás gyors és lehetőleg természetes úton történő megoldásához. A közeljövő tehát a természetes erdőfelújítás reneszánszát vetíti elénk. A síkságon a nyár és a fenyő ültetvényszerű termesztése, a hegy- és dombvidéken a bükk és tölgyfélék természet szerű fatermesztése lesz jellemző.

Merre tart tehát az erdőművelés? Az erdők rendeltetésének megfelelően egyre inkább szétválik és adottságainkhoz mérten alakul korszerűbbé a természeteszerű (naturalisztikus) és az ültetvényszerű (mechanisztikus) irányzat felé.

A leírtakból megállapítható, hogy *Csesznák Elemér* tanulmányával általában egyetértek, s inkább néhány olyan, erdőműveléssel kapcsolatos gondolatot említettem meg, amelyeket a dolgozat elolvasása váltott ki belőlem.